

Жигитбекова Б.Д.¹ Назарова Е..К.²

¹ Абай атындағы қазақ ұлттық педагогикалық университеті,
Қазақстан,, Алматы қаласы

.² Психологиялық дамыту орталығы

ЖАСӨСПІМДЕРДІҢ ЭКЗИСТЕНЦИАЛДЫ ҚОРҚЫНЫШЫН ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ЗЕРТТЕУ

Аңдатпа

Мақалада жеке өмірдің аяқталуына байланысты мазасыздық және онымен бірге жүретін эмоционалды жағдай ретіндегі өлімнен қорқу проблемасы туралы кейбір пікірлер келтірілген. Сондай-ақ, теориялық негізі екі негізгі концепция болып табылатын өлімге деген көзқарастың қазіргі заманғы зерттеулеріне талдау жасалған. Өлім қорқынышын басқару теориясы оны әмбебап құбылыс, адам мінез-құлқының негізгі мотиві ретінде қарастыратыны көрсетілген. Зерттеудің жаңалығы өткен ғасырдағы өлімге деген көзқарастың эволюциясын сипаттауда және осы мақсатқа жету үшін «өлімнен қорқу» терминінің өзі туралы пікірталас тудырды зерттеу нақты қорқыныштарды зерттеуге бағытталған психодиагностикалық әдістерді қолдану арқылы жүргізілді.

Кілттік сөздер: экзистенциалды өлім қорқынышы, жасөспірім, өзекті қорқыныш.

Жигитбекова Б.Д.¹, Назарова Е..К.²

¹ Казахский Национальный педагогический университет имени Абая

² Центр психологического развития

ПСИХОЛОГИЧЕСКОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ ЭКЗИСТЕНЦИАЛЬНОГО СТРАХА У ПОДРОСТКОВ

Аннотация

В статье представлена некоторое мнение по проблеме экзистенциального страха смерти как эмоционального состояние, которое сопровождается беспокойство и тревогу по поводу конца индивидуальной жизни. Показаны особенности страха смерти у подростков. А также представлен анализ современных исследований отношения к смерти, теоретической основой которых являются две основные концепции. Показано, что теория управления страхом смерти рассматривает его как универсальное явление, базовый мотив поведения человека. Новизна исследования состоит в описании эволюции отношения к смерти на протяжении последнего столетия и дискуссии о самом термине «страх смерти» в контексте изменений, произошедших в обществе,

Для достижения поставленной цели проведено эмпирическое исследование с использованием психодиагностических методик, направленных на изучение актуальных страхов.

Ключевые слова: *экзистенциальный страх смерти, подросток, актуальный страх.*

B.D. Zhigitbekova¹ , Nazarova E.K.²

¹*Abay Kazakh National Pedagogical Universit*

²*Center for Psychological Development*

PSYCHOLOGICAL STUDY OF EXISTENTIAL FEAR IN ADOLESCENTS

Abstract

The article presents some opinions on the problem of existential fear of death as an emotional state that accompanies anxiety and worry about the end of an individual life. The features of the fear of death in adolescents are shown. And also an analysis of modern studies of attitudes to death, the theoretical basis of which are two main concepts, is presented. It is shown that the theory of fear management of death considers it as a universal phenomenon, a basic motive of human behavior. The novelty of the study consists in describing the evolution of attitudes to death over the past century and the discussion of the term "fear of death" in the context of changes that have occurred in society. To achieve this goal, an empirical study was conducted using psychodiagnostic techniques aimed at studying actual fears.

Key words: *existential fear of death, teenager, actual fear.*

КІРІСПЕ

Әрбір бала үшін ата-ана баланың сезімін және оның ішкі әлемінің ерекшеліктерін түсінген кезде, отбасындағы қорқынышты жеңудегі көмек пен қолдау маңызды. Ал ата анасының бүкіл отбасының мейірімінен қамқорлығынан айырылған бала үшін қорқынышты жеңу қиынға түседі. Балалар үйінің тәрбиеленушілері көбіне өз қорқыныштарымен сезімдерімен жалғыз қалады. Көп жағдайда балалар үйіне ата аналары дұрыс қарамайтын немесе ата анасы қайтс болған отбасының балалары келеді.

Көп жағдайда балалар дұрыс жұмыс істемейтін отбасылардан шыққан балалар үйіне түседі немесе ата-анасы қайтыс болған жағдайда, мұндай балалардың өткен өмірінде жарақаттар жиі кездеседі. оқиғалар. Бұл жағдайлар балалар үйінің тәрбиеленушілерінде экзистенциалды қорқыныш пен балаларға мұқтаж деп болжауға мүмкіндік береді түзету көмегі. Бұл балалардың өткен өмірінде өтке көп жарақаттар болған. Бұл жерден шығатын қорытынды балалар үйінде тәрбиеленушілерде экзистенциалды қорқыныштары болады және ол қолдауды қажет етеді. Жасөспірімдік кезеңде қорқынышқа психологиялық әсер ету сәтті шешіледі. Өйткені олар мінезден гөрі сезімдер мен эмоциялар арқылы анықталады. [1].

Егер бала қорқынышты бастан кешірсе, онда бұл салада түзету жұмыстарын жасау керек.

Қазіргі уақытта жасөспірімдердің экзистенциалды қорқыныш мәселесі жеткілікті түрде қарастырылмаған. Осыған байланысты осы мәселені зерттеу жұмысын жетілдіру керек.

Қорқыныш бұл қаіпті сезінумен сипатталатын үрейлену мен мазасыздану сипатындағы психологиялық күй. Төтенше жағдай кезінде адам қорқыныш эмоциясын тап болады. Психолог маман қорқынышты баланың жылауы және сөйлеуі арқылы және сурет салдыру арқылы анықтайды. Осы орайда бір төтенше жағдайға түскен бала психологиясына тоқтала кетейік. Үй өртеніп жатқан кезде балаларды өрт сөндірушілер далаға алып шығып медициналық көмек көрсету қыматкерлеріне тапсырып жатқан кезде балалар «Бізді қайда апарды.?, Полицейлер алып кетпейді ме?»,-деп қайта-қайта сұрап қатты қорқып қалған. Белсенді тыңдау әдісі арқылы мандалотерпия, арттерапия әдістері арқылы жұмыстар жүргізілді. Жүргізілген жұмыстардан соң балалардың ата-анасы алғысын білдірді.

Қоғамда білім берудегі әр түрлі өзгерістер жасөспірімнің мінез құлқына жағымсыз әсер етеді. Білім беру ортасы жасөспірімдер үшін қарама қайшылықтарға толы болады. Бала дамуындағы психикалық денсаулығына әсер етеді. Бірнеше зерттеуші авторлар (Аболин Л.М., Андреева А.Д., Баева И.А., Исаев Д.Н., Овчарова Р.В., Прихожан А.М., Черникова Т.В.) мектеп өмірі баланың мазасыздану мен күйзелісін сезінуге әсер етеді. [2, 3].

Н Юрьеваның пікірі бойынша [4]. экзистенциалды қорқыныш көп жағдайда аутоагрессияны қабылдаған адамдарда көрінеді. Автордың пікірі бойынша жасөспірімдік шақта экзистенциалды қорқыныштың көпшілігі жеке отбасылық дау дамайлар, мұғалім мен оқушы арасындағы сәтсіз қарым – қатынастар, сәтсіз маххаббат, жалғыздық жақын адамдардың сырқаты міне осылар көбіне экзистенциалды өлімге итермелейтін жағдайларды жатқызуға болады.

МАТЕРИАЛДАР МЕН ЗЕРТТЕУ ӘДІСТЕРІ

Экзистенциалды өлім қорқынышы адамның өз өмірі мен оның аяқталу мүмкіндіктері туралы алаңдаушылығымен бірге жүретін эмоционалдық күй болып табылатындығы. Анакеев М.И, Римаң Ф., Щербатых Ю.В. зерттеулерінде талданды. Патологиялық қорқыныш танатофобияға алып келеді. Бұл экзистенциалды өлім қорқынышын басу әрекетінен туындайды. Психотерапия мен психиатрия ғылымында танатофобия көп қолданылады. Қазіргі уақытта өлімге қатысты 500-ге жуық фобияның түрлері бар екендігін Ю.Р. Вагинаның пікірін тілге тиек етуге болады. [5].

Ю.Р.Вагинаның пікірінше, психоаналитикалық теория сөзбе-сөз қорқынышқа негізделген. Экзистенциалды өлім қорқынышы өлім жетегінің бар екендігінің ең жақсы дәлелі болады.

Өлім қорқынышы өмірде қанағаттануға кері пропорционал деген пікірді И.Ялом ұсынады. [6]. Автор өзінің тәжірбиелерін негізге ала отырып, өлім қорқынышы туралы айта келе, психотерапиядағы өлімнің мағынасын зерттеу кезінде өлім қорқынышын негізгі нысана деп санайды. Өлім қорқынышын

жеңілдетуге тырысу баспалдағы қоғамда барлық нәрсенің де соңы бар деген оймен өзін қанағаттандыру. Осы орайда Экипурдің мысалын ескеретін болсақ өлімнен қорқудың қажеті жоқ. Себебі біз тіршілікте жүргенде ол жоқ, ал өлім келсе біз жоқпыз.

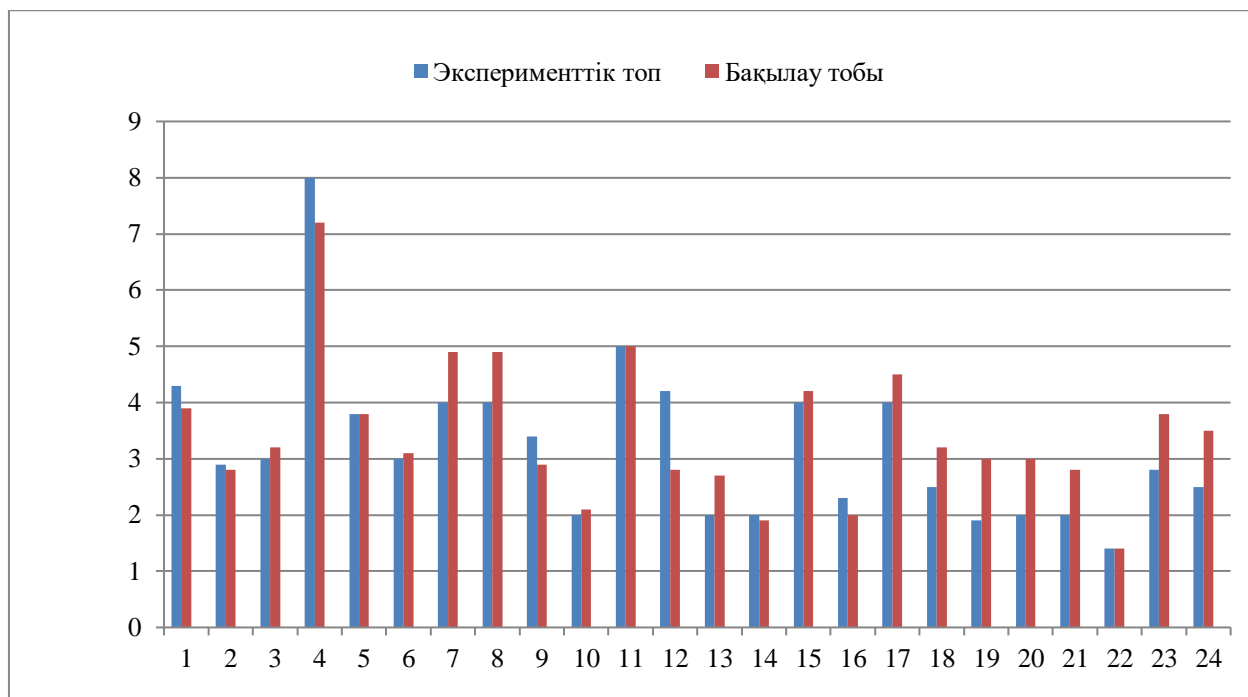
Экзистенциалды өлім қорқынышы адамның өз өміріне және оның аяқталу мүмкіндігіне аландаушылығы мен қобалжуы бірге жүретін эмоционалдық күй болып табылады.

ЗЕРТТЕУ НӘТИЖЕЛЕРІ ЖӘНЕ ОНЫ ТАЛДАУ.

Эксперименттік зерттеу барысында 16 жасөспірім алынды. Олардың орта жасы 15-17 жас . Экспериментке қатысушылар екі топқа бөлінді бақылау және эксперименттік топтар деп екіге бөлінді. Қалыпты жағдайдан жоғары көрсеткіш эксперименттік топқа, ал қалыпты жағдай көрсеткен топ бақылау тобына жатты. Эксперименттік топқа 10 адам , ал бақылау тобына 6 адам қатысты. Өзекті қорқыныштардың көрінуі сауалнама (Е.И. Ивлева, Ю.В. Щербатых); [7].

Мұндағы өзекті қорқыныштар атаулары:

1. Жыланнан қорқу
2. Қараңғыдан қорқу
3. Есі ауып қалудан қорқу
4. Жақын адамдарының ауруынан қорқу
5. Қылмыстан қорқу
6. Басшыдан қорқу
7. Өзгерістен қорқу
8. Жауапкершіліктен қорқу
9. Кәріліктен қорқу
10. Жүрек ауруынан қорқу
- 11 . Кедейліктен қорқу
12. Болашақтан қорқу
13. Физикалық ауырсынудан қорқу
14. Соғыстан қорқу
15. Өлімнен қорқу
16. Жабық кеңістіктен қорқу
17. Биіктен қорқу
18. Тереңнен қорқу
19. Аурудың негативті салдарынан қорқу
20. Ауырып қалудан қорқу
21. Жыныстық қатынастан қорқу
22. Суицидтен қорқу
23. Көпшілік алдында сөйлеуден қорқу
24. Жақындарына агрессия көрсетуден қорқу

Сурет 1. ЭТ және БТ өзекті қорқыныштарының салыстырмалы нәтижелері

1-кесте Студенттің t критеріі бойынша өзекті қорқыныштардың эмпирикалық мәні

Қорқыныш түрлері	ЭТ қорқыныш индексі	ЭТ қорқыныш рангісі	БТ қорқыныш индексі	БТ қорқыныш рангісі
1. Жыланнан қорқу	4.32	3	3.87	7
2. Қараңғыдан қорқу	2.80	11	2.57	16
3. Есі ауып қалудан қорқу	3.07	9	3.32	11
4. Жакын адамдарының ауруынан қорқу	7.95	1	7.32	1
5. Қылмыстан қорқу	3.65	7	3.67	9
6. Басшыдан қорқу	2.97	10	3.05	13
7. Өзгерістен қорқу	3.92	5	4.75	3
8. Жауапкершіліктен қорқу	3.85	6	4.67	4
9. Кәріліктен қорқу	3.32	8	2.67	16
10. Жүрек ауруынан қорқу	2.02	17	2.17	19
11. Кедейліктен қорқу	4.90	2	4.90	2
12. Болашақтан қорқу	4.27	4	2.52	18
13. Физикалық ауырсынудан қорқу	1.95	19	2.57	17
14. Соғыстан қорқу	2.00	18	1.85	1
15. Өлімнен қорқу	3.92	5	4.17	6
16. Жабық кеңістіктен қорқу	2.42	15	2.02	20
17. Биіктен қорқу	3.92	5	4.42	5
18. Тереңнен қорқу	2.60	13	3.22	12
19. Аурудың негативті салдарынан қорқу	1.72	20	2.85	14
20. Ауырып қалудан қорқу	2.07	16	3.05	13
21. Жыныстық қатынастан қорқу	2.07	16	2.72	15
22. Суицидтен қорқу	1.45	21	1.40	22
23. Көпшілік алдында сөйлеуден қорқу	2.72	12	3.72	8
24. Жақындарына агрессия көрсетуден қорқу	2.52	24	3.45	10

Орташа мәні	3.18		3.37	
-------------	------	--	------	--

Берілген диаграммадан эксперименттік және бақылау топтарының арасындағы негізгі мәнділік кейбір өзекті қорқыныштарда болмады. Атап өтетін болсақ өлімнен, қараңғыдан, қылмыстан, басшыдан және есі ауып қалудан, өзін өлтіруден деген сияқты қорқыныштарда өзгерістер болмады. Эксперимент барысында логикаға сәйкес бұл қорқыныштардың барлығын төрт топқа жіктедік. 1.кеңістік алдындағы қорқыныш 2.уақыт алдындағы қорқыныш 3. өмір алдындағы қорқыныш 4. Көз алдындағы қорқыныш

2- кесте Өзекті экзистенциалды қорқыныштар корреляциялық талдауы

Өзекті экзистенциалды қорқыныштар	Т эмпирикалық	
	ЭТ	БТ
1.Жыланнан қорқу	192	642
2.Қараңғыдан қорқу	201	713
3.Есі ауып қалудан қорқу	291	519
4.Жақын адамдарының ауруынан қорқу	346	543
5.Қылмыстан қорқу	532	527
6.Басшыдан қорқу	187	763
7.Өзгерістен қорқу	191	522
8.Жауапкершіліктен қорқу	173	497
9.Кәріліктен қорқу	241	661
10. Жүрек ауруынан қорқу	657	701
11 . Кедейліктен қорқу	669	593
12. Болашақтан қорқу	240	483
13. Физикалық ауырсынудан қорқу	493	641
14. Соғыстан қорқу	291	346
15. Өлімнен қорқу	198	615
16. Жабық кеңістіктен қорқу	271	723
17. Биіктен қорқу	593	817
18. Тереңнен қорқу	256	579
19. Аурудың негативті салдарынан қорқу	243	346
20. Ауырып қалудан қорқу	202	593
21. Жыныстық қатынастан қорқу	262	624
22. Суицидтен қорқу	203	346
23. Көпшілік алдында сөйлеуден қорқу	238	641
24. Жақындарына агрессия көрсетуден қорқу	723	632

Жауапкершіліктен қорқуды басқа, көптеген көрсеткіштер бойынша ЭТ-дағы ағымдағы қорқыныштарды білдіру деңгейлерін салыстыру айтарлықтай айырмашылықтар анықталды: өрмекшілер мен жыландардан қорқу ($p \leq 0,01$), қараңғыдан қорқу ($p \leq 0,01$), жеке өміріндегі өзгерістерден қорқу ($p \leq 0,01$), жақын адамдарының ауруынан қорқу ($p \leq 0,01$), қарттықтан қорқу ($p \leq 0,01$), болашақтан қорқу ($p \leq 0,01$), өлім қорқынышы ($p \leq 0,01$), жабық адамдар кеңістігінен қорқу ($p \leq 0,01$), тереңдік қорқынышы ($p \leq 0,01$), жақын адамдарының ауруларының жағымсыз салдарынан қорқу ($p \leq 0,01$), қандай да бір аурумен ауырып қалу қорқынышы ($p \leq 0,01$), жыныстық функциямен байланысты

қорқыныштар ($p \leq 0,01$), көпшілік алдында сөйлеуден қорқу ($p \leq 0,01$), жақындарына агрессиядан қорқу ($p \leq 0,01$).

БТ-да негізгі көрсеткіштер бойынша айтарлықтай айырмашылықтар жоқ. БТ-дағы ересек жасөспірімдер экзистенциалды қорқынышқа деген көзқарасын өзгертпеді деп болжауға болады.

10-кесте Абстрактілі ақиқаттық проективті әдістемесі бойынша орта мәндерді

3- кесте. Екі топтағы экзистенциалды қорқыныш

(ЭТ және БТ)

Экзистенциалды қорқыныштар	Өзекті қорқыныштар	Қорқыныш	
		ЭТ	БТ
1	2	3	4
Ғарыштан қорқу	1. Қараңғыдан қорқу	11	16
	2. Жабық кеңістіктерден қорқу	15	20
	3. Биіктен қорқу	5	5
	4. Тереңдіктен қорқу	13	12
	5. Көпшілік алдында сөйлеуден қорқу	12	8
Уақыттан қорқу	1. Қарттықтан қорқу	8	16
	2. Болашақтан қорқу	4	18
	3. Өлімнен қорқу	5	6
Өмірден қорқу	1. Жақын адамдардың ауруынан қорқу	1	1
	2. Қылмыстан қорқу	7	9
	3. Жеке өмірдегі өзгерістерден қорқу	5	3
	4. Кедейліктен қорқу	2	2
	5. Соғыс қорқынышы	18	1
	6. Жақын адамдардың ауруларының жағымсыз салдарынан қорқу	20	14
	7. Кез келген ауруға шалдығудан қорқу	16	13
Өзіңнен қорқу	1. Ақылсыздықтан қорқу	9	1
	2. Жауапкершіліктен қорқу	6	4
	3. Жүрек үшін қорқыныш	17	19
	4. Физикалық ауырсынудан қорқу	19	17
	5. Жыныстық функцияға байланысты қорқыныштар	16	15
	6. Суицидтен қорқу	21	22
	7. Жақын адамдарға агрессия жасаудан қорқу	14	10

жоғары тенденциясы бар деңгей. Жеке тұлғаның көрінуінің орташа деңгейінде дабыл респонденттердің 36,11% болып шықты. Осы деңгейдегі респонденттердің 53,84% олар жиі жүрек соғуына шағымданады. Төмен деңгей тенденциясы бар орташа сауалнамаға қатысқан ересек жасөспірімдердің 40,55% - ы ұсынылған.. Біздің төмен деңгей үлгілер респонденттердің 10% - представ

ұсынылған. Зерттеу нәтижелері бойынша ЭГ до-да мазасыздықтың жеке шкаласының диаграммасы жасалды.

Бұл респонденттердің айрықша ерекшелігі жалпы болып табылады эмоционалды жағдай, көңіл-күй фонының айтарлықтай төмендеуі, шиеленіс пен нервоздықтың жоғарылауы. Егде жастағы жасөспірімдердегі өзін-өзі бағалау. Ұсынылған Үлгі күрт төмендеді, жеткіліксіздікке бейім.

Сауалнамаға қатысқан ЭГ өздеріне сенімді емес, өз перспективаларын мазасыз бағалайды тұрақты жағдайда бола отырып, олар үшін ерекше маңызды жағдайлар қиындықты күту. Олар өздеріне алаңдаушылық танытады оларды өзгерту мүмкіндіктері. Мінез-құлық және басқалармен қарым-қатынас олар ең алдымен эмоциялармен реттеледі. Мақұлдау, қолдау, әсіресе комплимент, сенім жоқ немесе жағымпаздық деп қателеседі. Жанжалды сауалнамаға қатысқан егде жастағы жасөспірімдер жағдайдан аулақ болуға тырысады, ал мүмкін .стіктер-болған жағдайға кінәлі. Сәтсіздіктер жиі кездеседі олар трагедия ретінде өмір сүреді және ұзақ уақыт назар аударады, төмендейді оларды нақты жеңу және талдау үшін қажетті белсенділік.

Жеке мазасыздықтың жоғарылауы тұрақты қасиет болып табылады мінезі. Бұл үлгі алаңдатады және алаңдаушылық тудырады басқа ересек жасөспірімдер қарастыратын жағдайлар маңызды емес және маңызды емес. Әдетте, мазасыздықтың жоғарылауы сияқты жеке қасиеттермен қолдау көрсетіледі өзіне деген сенімсіздік, шешімсіздік және басқалардың пікіріне тәуелділік.

А. Гезелл егде жастағы жасөспірімнің мәні туралы айтады бірыңғай формулада білдіру мүмкін емес, өйткені олар тез өседі жеке айырмашылықтар. Бұл жастағы неоплазмалар-рухтың өсуі үлкен жасөспірімнің отбасында және отбасында қарым-қатынас жасайтын Тәуелсіздік мектеп өте шиеленісті. Сыртқы бақылаудан бостандыққа шөлдеу өзін-өзі бақылаудың өсуімен және саналы өзін-өзі тәрбиелеудің басталуымен үйлеседі.

Мұның бәрі үлкен жасөспірімнің осалдығы мен сезімталдығын арттырады қоршаған ортаның зиянды әсерлері. Ересек жасөспірімде пайда болатын мазасыздықтың ауыр белгілері жасы, көбінесе нақты қиындықтарға реакция емес жасы, бұрынғы психикалық әсердің кешіктірілген көрінісі қанша жарақаттар.

Г. Т. Лавренова және т. М. Титаренко ұсынған әдістеменің көмегімен, үлкен оқушылар арасындағы мазасыздық деңгейінің нәтижелері талданды сарапшылардың пікірінше, жасөспірім. Жоғары деңгей мазасыздық субъектілердің 37,5% - мазасыз мінез-құлық тән, 40% - орташа деңгей, 22% - төмен деңгей. Сарапшылар бірауыздан алты көрсеткіш бөлді егде жастағы жасөспірімдердің алаңдаушылығы келесі параметрлер бойынша: ұзақ уақыт бойы мүмкін емес шаршамай жұмыс істеу; кез келген тапсырма шамадан тыс алаңдаушылық тудырады; кезінде тапсырмаларды орындау өте шиеленісті, шектеулі; соқтығысудан қорқады қиындықтармен; жаңа істі қабылдағанды ұнатпайды; өз қабілеттеріне сенімді емес (бойынша ата-аналардың пікірі

бойынша). Бұл идеялардың бірлігін көрсетуі мүмкін осы жастағы алаңдаушылық туралы сарапшылар. Егде жастағы жасөспірімдерден қорқудың негізгі түрлерін анықтау

. Бұл әдіс мынаны айтуға мүмкіндік берді мазасыздық деңгейінің жоғарылауының жалпы нәтижесі-12,5%. Бұл бізге береді бұл субъектілер үшін не тән екендігі туралы айтуға негіз мазасыздық деңгейінің жоғарылауы, эмоционалды тұрақсыздық, атқаратын жағдайына, сыртқы жағдайына байланысты ішкі алаңдаушылық кұрдастарымен қарым-қатынас.

Егде жастағы респонденттердің 30% - ается мыналар байқалады мектептегі жалпы мазасыздықтың жоғарылауы. Эмоционалды тұрақсыздық пәндер мектеп өміріне енгізудің әртүрлі формаларымен байланысты. Қолайсыз психикалық фон бар, ол мүмкіндік бермейді, біздің көзқарасымыз, табысқа жету, нәтижеге жету қажеттіліктерін дамыту.

"Өзін-өзі көрсетуден қорқу" шкаласы бойынша: 45% жоғары деңгейге ие мазасыздық; респонденттердің 10% - мазасыздықтың жоғары деңгейі басым.

"Білімді тексеру жағдайынан қорқу" шкаласы бойынша респонденттердің 45% мазасыздық деңгейінің жоғарылауын көрсетіңіз; бұл ретте 17,5% субъектілер мазасыздықтың жоғары деңгейімен сипатталады. Ол ойнай алады стресстік жағдайларға бейімделудегі теріс рөл, бұл өз кезегінде жеткіліксіз және деструктивті ықтималдығын арттырады қоршаған ортаның алаңдатарлық факторына жауап беру.

Субъектілердің 35% - ы қарым-қатынаста проблемалар мен қорқыныштар туралы айтты мұғалімдер. Деректерді талдау жүйеде өзара әрекеттесу кезінде "мұғалім-оқушы", субъектілер тарапынан қорқыныш бар мұғалімдер, теріс бағалардан қорқу, қоғамдық өмірге қатысу мектептер, тақтадағы қойылымдар және т. б.

Субъектілердің өзекті қорқыныштарының ауырлығын зерттеу (Е. И. Ивлева, Ю. В. Щербатых) төрт негізгі талдауға мүмкіндік берді экзистенциалды қорқыныш топтары: уақыт қорқынышы; қорқыныш өмір туралы білмеу қорқынышы; өзінен қорқу.

Қыздардың 18% - 1 104-тен астам балл бар, бұл экспериментке дейінгі өзекті қорқыныштардың ауырлығы туралы айтады.

Кедейліктен қорқу және қорқыныш сияқты қорқыныштар маңызды болашақ, қылмыс, бұл, ең алдымен, экономикалық байланысты елдегі тұрақсыздық. Егде жастағы жасөспірімдер өрмекшілер мен жыландардан қорқады, жауапкершілік, жеке өмірдегі өзгерістер, Кәрілік және өлім. Өлімнен қорқу бесінші орында. Субъектілер аурудан қорқуды бірінші орынға қойды жақын адамдар. Екіншіден, кедейліктен қорқу, үшінші орында өрмекшілерден қорқу және жылан. Төртіншіден-болашақтан қорқу, содан кейін жауапкершіліктен қорқу, қылмыс, Кәрілік, ақылсыздық, бастықтардан қорқу және қараңғылық. 20-да жақын адамдардағы аурулардың жағымсыз салдарларынан қорқу орны. 21-ші орын суицидтен қорқады.

ҚОРЫТЫНДЫ

Экзистенциалды қорқыныш эмоционалды түрде сезімтал және тұлғалық және мектептегі мазасыздану деңгейі жоғары оқушыларда кездеседі. Қарт адамдарда да қорқыныш жоғары болады. Жасөспірімдерде «суицидтік мінез-құлық» тудыруы мүмкін (ойлар, ниеттер, мәлімдемелер, қорқытулар, әрекеттер). Ауыр формасын түзету қиынға соғады. Сондықтан бойында қорқынышын байқаған мектеп психологы немесе ата ана баласына бірден жұмыс жасау керек.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Прихожан, А.М. Тревожность у детей и подростков: психологическая природа и возрастная динамика /А.М. Прихожан. М.: Московский психолого-социальный институт; Воронеж: НПО «МОДЭК», 2000. -304с.
2. Эберлейн Г. Страхи здоровых детей /Г. Эберлейн. М.: Знание, 1981.
3. Мышкин, Е.М. Как победить страх смерти /Е.М. Мышкин. СПб.: 2007.
4. Щербатых Ю.В. Психология страха: популярная энциклопедия. /Ю.В. Щербатых. -М.: Эксмо, 2007. 512 с. - С. 112-122
5. Корделия Шмидт-Хеллерау. Влечение к жизни и влечение к смерти. Сводная формально-логическая модель психоаналитической теории влечений и структурной теории. /Пер. С. Панкова: Изд-во СПб.: Б. К., 2003.
6. Ялом И. Вглядываясь в солнце. Жизнь без страха смерти /И. Ялом. /Пер с англ. А. Петренко. -М.: ЭКСМО, 2009. 356 с.
7. Щербатых Ю.В. Психология страха: популярная энциклопедия. /Ю.В. Щербатых. -М.: Эксмо, 2007. 512 с.

References

1. Prihojan, A.M. Trevojnost ú detei i podrostkov: psihologičeskaja priroda i vozrastnaja dinamika /A.M. Prihojan. M.: Moskovskii psihologo-sotsialnyi institút; Voronej: NPO «MODEK», 2000. -304s.
2. Eberlein G. Strahı zdravıh detei /G. Eberlein. M.: Zname, 1981.
3. Myshkin, E.M. Kak pobedit strah smerti /E.M. Myshkin. SPb.: 2007.
4. erbatyh Iú.V. Psihologıa straha: popúliarnaja entsiklopedıa. /Iú.V. erbatyh. -M.: Eksmo, 2007. 512 s. - S. 112-122
5. Kordelıa Shmidt-Helleraú. Vlechenie k jıznı i vlechenie k smerti. Svodnaja formalno-logičeskaja model psıhoanalıticheskoı teorıı vlechenıı i strúktúrnoı teorıı. /Per. S. Pankova: Izd-vo SPb.: B. K., 2003.
6. Ialom I. Vgliadyvaias v solntse. Jızn bez straha smerti /I. Ialom. /Per s angl. A. Petренко. - M.: EKSMO, 2009. 356 s.
7. erbatyh Iú.V. Psihologıa straha: popúliarnaja entsiklopedıa. /Iú.V. erbatyh. -M.: Eksmo, 2007. 512 s.